

WHO-onderzoek biedt lessen voor de toekomst

Door corona meer samenwerking bij ANW-zorg ouderen

De avond- nacht- en weekendzorg (ANW) aan ouderen heeft onder de uitdagende corona-omstandigheden goed gefunctioneerd, meldt Vilans. De eerstelijnsvoorziening is robuust gebleken en daarmee een voorbeeld voor andere landen. Corona heeft bovendien geleid tot meer regionale samenwerking. Of dit blijvend is, zal de toekomst uitwijzen.

TEKST: JOSÉ VAN DER WAERDEN

Op verzoek van de World Health Organization (WHO) bracht Vilans het effect van de coronapandemie op de ANW-zorg aan ouderen in beeld. “Omdat in Nederland deze zorg heel goed geregeld is, kregen wij als enige land het verzoek om ANW-zorg te beschrijven”, aldus Henk Nies. Hij is bij Vilans directeur strategie en ontwikkeling en leider van het onderzoeksteam.

Solide structuur

De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat, ook in coronatijd, ouderen tijdens ANW-uren goed toegang hadden tot kwalitatief goede eerstelijnszorg. De solide structuur van de ANW-zorg heeft zichzelf bewezen, vertelt Lian Stouthard, senior onderzoeker bij Vilans. “Natuurlijk moest er soms opgeschaald en geïmproviseerd worden, maar dat kon binnen de bestaande structuur. De juiste lijnen lagen er al, er hoefde geen nieuwe dienstverlening opgetuigd te worden. ANW-zorg was en bleef de juiste zorg op de juiste plek.”

De regionale samenwerking tussen organisaties nam in coronatijd toe. Dat had voornamelijk effect op zorgverlening overdag, maar ook in ANW-uren werd hiervan geprofiteerd. Thuiszorgorganisaties werkten nauwer samen bij nachtelijke zorgroutes en er was meer contact

met de huisartsenposten. “Het belang van goede afstemming is door corona nadrukkelijker naar voren gekomen”, zegt Stouthard.

Advance care planning

De goede samenwerking tussen huisartsenposten en thuiszorgorganisaties heeft ertoe geleid dat veel ouderen, al dan niet noodgedwongen, thuis konden blijven. Dit was nodig om de druk op de ziekenhuizen te beperken én omdat mensen niet naar een verpleeghuis wilden. Een factor die daarbij waarschijnlijk ook een rol speelde, was de inzet van advance care planning (ACP). Stouthard: “Veel organisaties waren hier al mee bezig, maar corona heeft het in een stroomversnelling gebracht.” In de ACP-gesprekken met ouderen en hun familie gaat het over wat iemand wil in geval van ziekte. Bijvoorbeeld wel of niet naar een ziekenhuis bij corona. “Over dit soort zaken is meer bewustwording gekomen bij ouderen en professionals.”

Er zijn geen harde onderzoekscijfers die aantonen dat ACP de druk op ziekenhuizen heeft verlaagd, vult Nies aan. “Maar vanuit internationaal onderzoek weten we wel dat in Nederland relatief weinig verpleeghuisbewoners in ziekenhuizen zijn opgenomen.”

Lian Stouthard: 'Het belang van goede afstemming is door corona nadrukkelijker naar voren gekomen'.

Henk Nies: 'Tijdens de coronapiekt heb je samen iets beleefd wat je nooit meer vergeet'.

'Veel contact tussen huisartsenposten en thuiszorgorganisaties'

Stimulerende rol

Het Nederlandse WHO-onderzoek biedt lessen voor de toekomst van de ANW-zorg voor ouderen. Dit is van belang vanwege de toenemende vergrijzing en het tekort aan zorgpersoneel. Meer structurele samenwerking in de thuiszorg en met de huisartsenpost is een must, stellen de onderzoekers.

Stouthard heeft de indruk dat vooral samenwerkingsverbanden die vóór corona al goed op gang waren gekomen, een echte versnelling hebben doorgemaakt. “Daar worden nu zaken verdiept. Of dat ook zo is bij nieuwe verbanden die onder druk zijn ontstaan, zal de toekomst leren.” Regionale ondersteuningsorganisaties, zoals een Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ) kunnen een stimulerende rol vervullen, vult Nies aan. “Zij kunnen een goede evaluatie doen en daar lessen uithalen. Maar ook de ervaringen van de werkvloer zijn erg relevant. Hoe kijken we terug op werken in een crisisperiode, wat kunnen we meenemen naar het ‘normale’ samenwerken?”

Optimistisch

Hij is benieuwd of ad-hoc-samenwerkingsverbanden die in coronatijd ontstonden, blijven voortbestaan. “Deze samenwerkingen, soms met niet-traditionele partners,

waren oplossingsgericht bezig. De vraag is nu of men dit als een geleerde les ziet voor de toekomstige praktijk of dat het weer zoals vroeger wordt. In de samenleving zie je al dat we op oude gewoonten terugvallen en blijkbaar niet zoveel geleerd hebben. Ook in de zorg zie ik oude vormen van bureaucratie terugkeren.”

Wat Nies wel merkt, is dat de zware omstandigheden in de coronapiekt tot meer gevoel van ‘samen’ hebben geleid. “Minder concurrentiegevoel en elkaar beter vinden. Je hebt samen iets beleefd wat je nooit meer vergeet. Het met elkaar zoeken naar oplossingen, gedeelde ervaringen. Daar kun je als het nodig is, op teruggrijpen. Dit stemt optimistisch voor de toekomst.”

Glas halfvol

Het Nederlandse WHO-onderzoek schetst een positief beeld over de ANW-zorg in coronatijd. Nies wil daar nog wel een ‘soort disclaimer’ bij plaatsen. “Er waren natuurlijk ook lastige zaken en tekortkomingen, bijvoorbeeld het gebrek aan beschermingsmiddelen. Kies je dan voor een beeld van ‘het glas halfvol’ of voor ‘het glas halfleeg’? Wij hebben bewust een positief verhaal neergezet vanwege de voorbeeldwerking: wat kan er wél. Bovendien is er ook heel veel goed gegaan. Zeker vergeleken met andere groepen konden ouderen goed een beroep blijven doen op ANW-diensten. Dat mag je als eerste lijn best in je zak steken.”

<<

Artikel in samenwerking met Vilans, kennispartner van De Eerstelijns

VIJFTIEN EUROPESE ONDERZOEKEN

Met de publicatie *Betere toegang tot eerstelijnszorg voor ouderen in avonden, nachten en weekenden* draagt Vilans namens Nederland bij aan de serie Country Vignettes van de World Health Organization (WHO), afdeling Europa. Zie: <https://www.de-eerstelijns.nl/dossier/de-dossiers-bij-de-eerstelijns-8-2021/Vilans-is-de-landelijke-kennisorganisatie-voor-langdurende-zorg>.

